

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 21.10.1969, sp. zn. 3 Cz 29/69, ECLI:CZ:NS:1969:3.CZ.29.1969.1

Číslo: 43/1970

Právní věta: Odpovědnost podle § 425 o. z. (pro nesplnění oznamovací povinnosti uložené v § 416 odst. 1 o. z.) je dána jen tehdy, jestliže upozornění příslušných orgánů mohlo ještě splnit svůj účel, tj. jestliže příslušné orgány mohly ještě na základě upozornění na hrozící škodu zabránit bezprostřednímu vzniku škody. Uvažuje-li soud o snížení náhrady škody způsobené více škůdci a zaviněním poškozeného, určí nejprve díl škody, který nese poškozený, a náhradu další škody rozvrhne na jednotlivé škůdce podle jejich účasti na způsobení škody teprve takto - na jednotlivé škůdce - stanovenou náhradu škody přiměřeně sníží ve shodě s hledisky § 450 o. z. Ustanovení § 160 odst. 1 o. s. ř. o lhůtě k plnění neodpovídá výrok rozhodnutí, jímž je počátek plnění povinnosti nezletilých žalovaných k náhradě škody vázán na okamžik, kdy "si budou moci sami vydělávat".

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 21.10.1969

Spisová značka: 3 Cz 29/69

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Lhůty, Náhrada škody

Předpisy: 99/1963 Sb. § 160 40/1964 Sb. § 416
§ 425
§ 450

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 43/1970 sb. rozh.

Odpovědnost podle § 425 o. z. (pro nesplnění oznamovací povinnosti uložené v § 416 odst. 1 o. z.) je dána jen tehdy, jestliže upozornění příslušných orgánů mohlo ještě splnit svůj účel, tj. jestliže příslušné orgány mohly ještě na základě upozornění na hrozící škodu zabránit bezprostřednímu vzniku škody.

Uvažuje-li soud o snížení náhrady škody způsobené více škůdci a zaviněním poškozeného, určí nejprve díl škody, který nese poškozený, a náhradu další škody rozvrhne na jednotlivé škůdce podle jejich účasti na způsobení škody; teprve takto - na jednotlivé škůdce - stanovenou náhradu škody přiměřeně sníží ve shodě s hledisky § 450 o. z.

Ustanovení § 160 odst. 1 o. s. ř. o lhůtě k plnění neodpovídá výrok rozhodnutí, jímž je počátek plnění povinnosti nezletilých žalovaných k náhradě škody vázán na okamžik, kdy „si budou moci sami vydělávat“.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 21. 10. 1969, [3 Cz 29/69.](#))

Žalobce (Pozemní stavby, n. p. v Č. B.) se domáhal na nezletilých žalovaných (B. G., Z. Š., J. Š., M. Z., S. Z. a F. P.) jako přímých škůdcích a na jejich rodičích jako osobách odpovědných podle § 422 o. z. náhrady škody ve výši 18 533,90 Kčs, která mu byla způsobena tím, že nezletilí žalovaní vnikli dne 4. 3. 1967 do dřevěné staveništní boudy a při manipulaci s tam nalezeným benzinem přivodili požár.

Okresní soud v Písku uložil rozsudkem z 30. 5. 1968 nezletilému žalovanému B. G., aby zaplatil žalobci na náhradu škody částku 2780,- Kčs, nezletilému žalovanému Z. Š., aby zaplatil žalobci na náhradu škody částku 2085,- Kčs (oběma s tím, aby tak učili v měsíčních splátkách po 300,- Kčs počínaje okamžikem, kdy si začnou sami vydělávat), a nezletilým žalovaným J. Š., M. Z. a F. P., aby přispěli žalobci na náhradu škody každý částkou 695,- Kčs (opět s tím, aby tak učinili v měsíčních splátkách po 200,- Kčs počínaje okamžikem, kdy si začnou sami vydělávat); proti nezletilému žalovanému S. Z. a proti rodičům všech nezletilých žalovaných byla žaloba zamítnuta.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl rozsudkem okresního soudu v Písku – pokud jím bylo vyhověno žalobě – porušen zákon a v uvedeném rozsahu jej zrušil.

Z odůvodnění:

Okresní soud usuzoval především na odpovědnost nezletilých žalovaných J. Š., M. Z. a F. P. za nesplnění povinnosti k odvrácení škody, kterou občanům ukládá ustanovení § 425 o. z. v souvislosti s ustanovením § 416 odst. 1 o. z., a zavázal je, aby přispěli k úhradě škody.

Předpokladem odpovědnosti podle § 425 o. z. je nesplnění oznamovací povinnosti nebo povinnosti zakročit k odvrácení škody uložené v ustanovení § 416 odst. 1 o. z. Okresní soud dospěl k závěru, že nezletilí žalovaní J. Š., M. Z. a F. P. mohli splnit oznamovací povinnost uloženou v ustanovení § 416 odst. 1 o. z. tím, že by upozornili jiné osoby na závadné počínání nezletilého žalovaného G. B. To by však nestačilo, neboť zákon vyžaduje, aby uvedená oznamovací povinnost byla splněna vůči příslušným orgánům. Nadto odpovědnost podle § 425 o. z. je dána přirozeně toliko tehdy, jestliže nebyly upozorněny příslušné orgány, ač toto upozornění by mohlo vést k zabránění bezprostřednímu vzniku škody. To znamená, že odpovědnost podle § 425 o. z. nemůže být vyvozována z každého nesplnění povinnosti uložené v ustanovení § 416 odst. 1 o. z., nýbrž jenom z jejího nesplnění tehdy, jestliže by upozornění příslušných orgánů nebylo pouze formální a mohlo ještě splnit svůj účel, tj. jestliže by příslušné orgány mohly ještě na základě upozornění na hrozící škodu zabránit bezprostřednímu vzniku škody.

Z těchto hledisek nezkoumal okresní soud odpovědnost nezletilých žalovaných J. Š., M. Z. a F. P., ač již ze samotných skutkových závěrů, k nimž dospěl, je zřejmé, že běh událostí, které vyústily ve vznik škody, byl velmi rychlý, takže ani neprodlené upozornění příslušných orgánů na hrozící škodu, k němuž ostatně došlo (srov. výpověď svědka J. M. ve vyhledávacím spise orgánů VB), byť ze strany jiné osoby, nemohlo vzniku škody zabránit.

Okresní soud odůvodnil odpovědnost nezletilých žalovaných J. Š., M. Z. a F. P. podle § 425 o. z. i nesplněním povinnosti zakročit k odvrácení škody uložené v ustanovení § 416 odst. 1 o. z.; vyslovil totiž přesvědčení, že tito nezletilí mohli sami při dobré vůli zabránit vzniku škody. Ani pro tento úsudek okresního soudu není však ve spise dostatečných podkladů.

Podle výsledků provedeného dokazování bylo příčinou požáru vznícení benzínu, který nezletilí žalovaní rozlili při přelévání z kanystru do lahví od lihových nápojů a plechových nádob na podlaze dřevěné boudy, tedy vznícení látky značně hořlavé, již bylo v kanystru ještě značné množství (asi 20 l). Vznícením benzínu rozlitého po podlaze od horké plechové nádoby, která jednomu z nezletilých žalovaných padla na podlahu, se vytvořila velmi nebezpečná situace, neboť hrozil výbuch zbývajícího benzínu v otevřeném kanystru. Z toho plyne, že nezletilí žalovaní by byli vystaveni nebezpečí velkého popálení, kdyby byli zůstali v dřevěné boudě a nějak zakročovali proti šíření ohně. Se zřetelem i k tomu, že nejstaršímu bylo sotva 13 let a dalším přibližně 11 let, je nutno dospět k závěru, že povinnost zakročit k odvrácení škody podle § 416 odst. 1 (druhá věta) o. z. na ně nedopadala, a naopak, že se jich týkala výjimka uvedená v ustanovení § 416 odst. 1 (druhá věta za středníkem) o. z. Tomu nasvědčuje i zmíněná výpověď svědka J. M., který přišel k požáru bezprostředně po jeho vzniku a chtěl jej hasit, ale upustil od svého úmyslu, když otevřenými dveřmi zahlédl uvnitř dřevěné boudy převržený kanystr s vytékající značně hořlavou látkou, takže hrozilo – podle jeho mínění – nebezpečí výbuchu.

Míru zavinění poškozeného z hlediska ustanovení § 441 o. z. hodnotil okresní soud 25 %. Ovšem výsledky dokazování objasněné skutkové okolnosti ukazují na nápadný nepoměr mezi uznanou a skutečnou mírou zavinění poškozeného.

Žalobci bylo přece dobře známo, že v dřevěné boudě je uskladněna hořlavina; z toho důvodu měl ochraně objektu před přístupem cizích osob věnovat zvýšenou pozornost. Uložení klíče k vstupním dveřím do dřevěné boudy na místě, které bylo při výstupu nezletilých žalovaných na hromadu uhlí složeného u boudy snadno viditelné, vyvolávalo samo o sobě vysoké nebezpečí pro majetek žalobce. Za tohoto stavu mohl žalobce očekávat, že se klíč může dostat do rukou cizích osob, a to i do rukou všetečných dětí nebo mladistvých, kteří nedovedou s náležitou rozvahou uvažovat následky svého počínání. Z provedených důkazů nevyplývá, že by se snad nezletilí žalovaní odvážili vniknout do dřevěné boudy násilím, kdyby nenalezli klíč; klíč v rukou nezletilých žalovaných je tedy výrazným momentem, který nakonec vedl ke vzniku škody. Jde o tak výraznou složku příčiny vzniku škody, že ohodnocení zavinění žalobce (jež je zřejmé již z hlediska § 415 o. z.) na 25 % se jeví být neúměrně nízké.

Nedostatečným způsobem zjistil okresní soud i rozsah škody; vycházel – pokud jde o celkovou částku 18 533,90 Kčs – zejména z vyčíslení předloženého žalobcem, aniž by náležitě zkoumal, zda tato částka představuje skutečnou škodu nebo zda nejde z části o škodu tzv. účetní. Šlo především o to, aby si soud ujasnil provedením potřebných důkazů, zda pořizovací přírážka včetně skladovací režie v rozsahu 37 % (částky 923,- Kčs a 2903,40 Kčs uvedené na č. l. 12 spisů) představuje součást skutečné škody či nikoli. Podobně měl soud postupovat i ohledně daňových procentních přírážek uvedených ve vyčíslení žalobce, popř. ohledně položek 117,30 Kčs a 163,20 Kčs představujících náklad na likvidaci požářiště. Trpí tedy dokazování k výši škody – byť bylo soudem prováděno poměrně podrobně – stále ještě neúplností, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí.

Okresní soud nepostupoval správně ani při použití zmírňovacího práva soudcovského. Jestliže uznal na spoluodpovědnost žalobce, měl nejprve odečíst od celkové škody částku odpovídající míře zavinění žalobce, z takto vypočtené částky určit podíly připadající na jednotlivé škůdce podle jejich účasti na způsobení škody a teprve potom – na podkladě zmírňovacího práva – snížit náhradu škody připadající na každého škůdce tak, aby to odpovídalo hlediskům uvedeným v ustanovení § 450 o. z.

Konečně s požadavkem účinné ochrany poškozeného, která mj. předpokládá určité a přesné vytýčení povinnosti rozsudkem ukládané, je v rozporu výrok rozsudku okresního soudu, který počátek lhůty k plnění vymezuje okamžikem, kdy si nezletilí žalovaní budou moci sami vydělávat. Z § 160 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že soud nemusí sice lhůtu k plnění stanovit ve všech případech na 3 dny od právní moci rozsudku, ale vždy musí určit přesný termín, kdy má k plnění dojít. Takovým určitým termínem není

počátek výtěžné činnosti nezletilých žalovaných, zvláště když z rozsudku není patrné, zda se pod tímto pojmem rozumí teprve soustavná, nikoli pouze nahodilá výtěžná činnost.

Rozsudkem okresního soudu v Písku byl tedy porušen zákon v ustanoveních § 1, 6, 120 odst. 1, § 160 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanoveními § 416 odst. 1, § 425, 441, 442 odst. 1 a § 450 o. z.